

בס"ד, א' שבט התשפ"ו

מנחות ח' – קידוש מנחה לחצאין, ושמן וסולת בפני עצמם, וקמיצה בתוך ההיכל

שאלות:

1. לחם הפנים התפורר, האם מקטירים את הלבונה?

חביתי כהן גדול וקידוש לחצאין

הגמרא ממשיכה לדון בשאלת חביתי כהן גדול (מנחת עשרון סולת לכהן גדול, שחציה בבוקר וחציה בערב) ובדין קידוש לחצאין: רבי יוחנן אמר: שהיא לא קדושה לחצאין, ורבי אלעזר אמר: מתוך שקריבה לחצאין, קדושה לחצאין.

○ הגמרא מקשה על רבי אלעזר: אם קדושה לחצאין, למה לא נלמד מדין דם (שהוא לא קדוש לחצאין) וגם מוכיחה שרבי אלעזר לומד דבר מדבר, מלחם הפנים למנחה שקמץ בהיכל שהיא כשרה? הגמרא עונה: לומדים ממנחה למנחה, אבל מנחה מדם לא לומדים.

■ הגמרא מקשה על הטענה שמנחה ממנחה רבי אלעזר לומד: הברייתא אומרת לגבי לחם הפנים והביזיכין (שדינם כמנחה שנקמצה): שאם הלחם נפרס לפני שהורידו-פרקו את הלחם מהשולחן הלחם פסול ולא מקטירים את הביזיכין. ורבי אלעזר אמר על הברייתא, שמספיק שהגיע הזמן להוריד את הלחם (בחצות היום), זה נחשב כאילו כבר הורידו. ואז אפשר להקטיר את הביזיכין. והגמרא מקשה למה לא נלמד ממנחה רגילה שאם היא חסרה לפני הקמיצה היא נפסלה, וגם כאן הלחם נפרס בעודו על השולחן, סימן שרבי אלעזר לא לומד מנחה ממנחה.

■ הגמרא מתרצת: שלחם הפנים שונה ממנחה רגילה, כי הקומץ שלו מבורר, שהרי הלבונה בביזיכין בנפרד, ולכן כשהגיע זמנה להיפרק זה נחשב כקמיצה. אבל הגמרא ממשיכה להקשות שאפילו אחרי הקמיצה מנחה שהשיריים שלה חסרו לא מקטירים את הקומץ, איך יקטירו עכשיו את הביזיכין על הלחם שנפרס? הגמרא מתרצת שזו מחלוקת אם מקטירים עליה את הקומץ, ורבי אלעזר סובר כדעת המכשירים (ולכן על הלחם שנפרס, שהוא כדין שיריים שחסרו, מקטירים את הביזיכין).

○ רבי אחא מסביר את הנימוק של רבי יוחנן (שאינה קדושה לחצאין): שצריך לקרוא את הפסוק כאילו כתוב מְנַחָה מְחֻצֵיתָהּ, משמע: הבא מנחה שלמה ואחר כך תחצה אותה.

○ והגמרא מקשה על רבי אלעזר משתי ברייתות שאומרות שחביתי כהן גדול לא היו באות חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו. והברייתא מפרשת שאילו נאמר רק מנחה מחצית הייתי אומר שמביא חצי עשרון מביתו שחרית וחצי עשרון ערבית, לכן תלמוד לומר מְחֻצֵיתָהּ – שמחצה מדבר שלם הוא מביא.

○ הגמרא מתרצת: לדעת רבי אלעזר שמה שצריך להביא שלם ולחצות – זה למצווה (לכתחילה). רב גביהא מבי כתייל מקשה: הרי כתוב חֶקֶת עוֹלָם בפרשת חביתין (חק עולם לד'), וזה לעכב! הגמרא מתרצת: "חוקה" באה לומר שצריך להביא שלם מביתו, אבל לעניין קידוש בכלי השרת – אפשר לחצות.

2. בניה הכניס שמן לתוך מזרק של דם האם השמן קדוש?

קידוש מרכיבי המנחה בנפרד

הגמרא מקשה על דעת **רבי יוחנן** (שאמר שאי אפשר להביא מנחת חביתין לחצאין). **רבי יוחנן** חלק על **רב** לגבי מנחה רגילה (לא חביתין) ואמר שאם אדם הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף – המנחה כן קדושה.

למה **רבי יוחנן** לא לומד ממנחת חביתין (שלשיטתו אי אפשר להביא חצאים) שגם המנחה הרגילה לא קדושה? הרי ראינו במקום אחר **שרבי יוחנן** כן לומד דבר מדבר היכל מעזרה, ששלמים ששחטו בהיכל כשרים, שהרי אם הם כשרים בעזרה, כל שכן בהיכל היותר קדוש.

○ הגמרא מתרצת: לעניין המנחה הרגילה זה שונה, כי כשהוא מביא חצי עשרון זה קדוש כי אין מנחה פחותה מעשרון – ולכן דעתו להוסיף, להשלים את זה לעשרון, וכשדעתו להוסיף זה קדוש כמו שהגמרא מביאה בדעת **רבי יוסי** בברייתא שראשון ראשון קדוש.

○ הגמרא מבררת את דעת **רב** שחלק על **רבי יוחנן**, ואמר שחצי עשרון במנחה הרגילה לא קדוש, והרי **רב** לומד היקשים בין מנחות, למשל שמלמד שמנחה רגילה תהיה קדושה בלי שמן (מלחם הפנים), בלי לבונה (ממנחת נסכים), ובלי שניהם (ממנחת חוטא). לכן הוא לא יכול לסבור **כרבי אלעזר** במנחת חביתין שכשרה לחצאין כי אז הוא צריך ללמוד לשאר המנחות.

○ לכן, בהכרח, **רב** סובר **כרבי יוחנן** במנחת חביתין, שהיא לא באה לחצאין ולומד ממנחת חביתין לשאר המנחות.

הגמרא דנה בדברי **רב** שאמר: שמנחה קדושה בלא שמן והיא לא דומה לעשרון חסר. וכן שמן ולבונה יכולים להתקדש בפני עצמם כל אחד לחוד. שמן נלמד מלוג שמן של מצורע (שבא בפני עצמו). ולבונה נלמדת מבזיכין של לחם הפנים (שם היא מתקדשת בלי לחם).

○ **רבי חנינא** חולק על **רב**: וסובר שבכל מקום שצריך גם סולת, גם שמן וגם לבונה – חייבים את שלושתם ביחד בשביל להתקדש בכלי שרת.

○ הגמרא שואלת על כלי של עשרון: לדעת **רבי חנינא**, למה משחו אותו שיהפוך להיות כלי שרת, אם עשרון סולת שבו (בלי שמן) לא הופך להיות קדוש בלי שמן? הגמרא מתרצת: שהוא נמשח למנחת חוטא (שהיא באה בלי שמן). הגמרא שואלת באותו אופן: למה לוג שמן נמשח? ועונה: ללוג שמן של מצורע שבא בפני עצמו.

○ הגמרא אומרת שגם **שמואל** סובר **כרב**: (כמו שראינו את דעת **שמואל** על המשנה בזבחים פח)

שמואל אמר: שהכלל שכלי לח לא מקדש יבש נאמר רק ב"מידות הלח" (שבע מידות כמו הין, חצי הין וכו'), שנועדו למדידה בלבד. אבל "מזרקות" (כלי קבלת הדם) כן מקדשות גם יבש, כמו שנלמד מהפסוק "שניהם מלאים סלת".

○ **רב אחא מדיפתי** הקשה ל**רבינא**: הרי מנחת סולת בלולה בשמן נחשבת לחה, אז אין מכאן הוכחה ליבש! **רבינא** עונה לו בשני אופנים: או שהכוונה לחלקים היבשים שבתוך המנחה, או שלעומת דם, גם מנחה בלולה נחשבת "יבש".

3. בזמן החורבן טוביה כהן ברח עם בשר שלמים לתוך ההיכל, האם מותר לו לאכול שם?

דין קמיצה ושחיטה בהיכל

הגמרא דנה בדברי רבי אלעזר שלמד בתחילת הדף שמנחה שקמצה בהיכל – כשרה, והוא למד את זה מסילוק בזיכין (של לחם הפנים, שדינם כקומץ) שנעשה בהיכל.

קמיצת מנחה בהיכל:

- רבי ירמיה מקשה מברייתא שלומדת מהפסוק וְקִמְצָה מִשֶּׁם – ממקום שרגלי הזר עומדות, כלומר מהעזרה (מ-11 אמות של דריסת רגלי ישראל בעזרה).
- הגמרא מתרצת (או שרבי ירמיה ענה בעצמו, או שרבי יעקב ענה לו): היה צורך מיוחד לכתוב וְקִמְצָה מִשֶּׁם כדי להשמיע שכל העזרה ראויה לקמיצה, כי הייתה סברה שלא כל העזרה ראויה.
- הגמרא חשבה בהתחלה שהסברה היא ללמוד מקורבנות קדשי קדשים (עולה, חטאת, אשם) ששחיטתם דווקא בצפון, אבל הגמרא דחתה את ההשוואה הזאת כי זה לא דומה למנחה.
- בסוף הגמרא אומרת שהיה מקום לחשוב שבגלל שמגישים את המנחה דווקא בקרן דרומית מערבית, אולי צריך גם לקמוץ דווקא שם, לכן הלימוד וְקִמְצָה מִשֶּׁם מלמד שכל העזרה ראויה.

שחיטת שלמים בהיכל:

- הגמרא עוברת לדון בדברי רבי יוחנן (שהוכח שלומד דבר מדבר, ולמד את ההיכל מהעזרה): לעניין שלמים ששחטן בהיכל – כשרין, שנאמר: וְשָׁחַטוּ פֶתַח אֵהָל מוֹעֵד (בעזרה). וכלל הוא: לא יהא טפל חמור מן העיקר ולכן גם בהיכל כשר.
- הגמרא מקשה מברייתא בשם רבי יהודה בן בתירא שמלמד מפסוק מיוחד (בְּקִדְשֵׁי הַקִּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ) שכאשר הקיפו עובדי כוכבים את העזרה (ואי אפשר לאכול בחוץ), הכהנים אוכלים קדשי קדשים בתוך היכל.
- הגמרא מקשה: למה צריך פסוק? הרי דין זה של אכילה היה צריך להינתן בקל וחומר (לא יהא טפל חמור מן העיקר)!
- הגמרא משיבה: הכלל של לא יהא טפל חמור מן העיקר, נאמר רק בעבודה (במקום בו אדם עובד במקום רבו), אבל לא בדין אכילה, ולכן צריך את הפסוק המיוחד.